

SAPIENTIA ERDÉLYI MAGYAR TUDOMÁNYEGYETEM

CSÍKSZEREDAI KAR

VILÁG- ÉS ÖSSZEHASZNÁLÓ IRODALOM – ANGOL
NYELV ÉS IRODALOM SZAK ALAPKÉPZÉS

Középiskolás diákok és egyetemi hallgatók nyelvtanulói autonómiával kapcsolatos meggyőződései

Magyar nyelvű összefoglaló

Szerző:
Kádár Bernadett

**2024
Csíkszereda**

Az autonómia fogalma közel négy évtizede került be a nyelvpedagógia területére, és azóta alapvetően átalakította a nyelvtanítási gyakorlatokat. A hagyományos, tanárközpontú megközelítésektől a tanulóközpontú pedagógia felé történő elmozdulás, valamint a nyelvi kompetenciáról a kommunikációs kompetenciára való összpontosítás jelentős hatással volt a nyelvtanulásra. A *Középiskolás diákok és egyetemi hallgatók nyelvtanulói autonómiával kapcsolatos meggyőződései* című dolgozat a diákok autonóm nyelvtanulással kapcsolatos attitűdjeit és meggyőződéseit vizsgálja. Célja feltárni, hogyan látják a tanulók saját szerepüket és felelősségüket a tanulási folyamatban, hogyan változnak ezek az észlelések az oktatás különböző szintjein, valamint milyen autonóm tevékenységeket folytatnak az angol nyelv tanulása során.

Irodalmi áttekintés

Az autonómia fogalma a nyelvoktatásban jelentős fejlődésen ment keresztül. Holec (1981) meghatározása szerint az autonómia a saját tanulás irányításának képessége. Ez a megközelítés a tanárközpontú szemléletről a tanulóközpontú szemléletre való áttérést jelenti, ahol a tanulók aktívan részt vesznek saját tanulási folyamatukban, és önállóan hoznak döntéseket. Holec definíciója mellett más kutatók is foglalkoztak az autonómia fogalmával. Benson (2011) például kiemeli, hogy az autonómia nem csupán a tanulási folyamat irányítását jelenti, hanem a tanulók képességét is, hogy kritikusan reflektáljanak saját tanulási tapasztalataikra és folyamataikra. Más elméletek is hangsúlyozzák az autonómia fontosságát, például az önmeghatározás-elmélet, amely szerint a belső motiváció és az önállóság növelése hozzájárul a nyelvtanulás hatékonyságához. Az önmeghatározás elmélete három alapvető pszichológiai szükségletet emel ki: az autonómiát, a kompetenciát és a kapcsolódást. Ezek a szükségletek alapvetőek az egyének jólétéhez és fejlődéséhez, és az oktatásban is kulcsfontosságúak a tanulási motiváció és teljesítmény szempontjából.

Az autonóm tanulói viselkedés fejlesztése érdekében számos pedagógiai megközelítés létezik. A konstruktivista pedagógia például hangsúlyozza a tanulók aktív részvételét és önirányítását a tanulási folyamatban. Az ilyen megközelítések célja, hogy a tanulók képesek legyenek saját tudásukat és megértésüket felépíteni saját tapasztalataik és interakcióik alapján. Az autonómia elősegíti a tanulók önbizalmának, önhatékonyságának és felelősségtudatának fejlődését, amelyek mind elengedhetetlenek a sikeres nyelvtanuláshoz.

A kutatás módszertana

A kutatás résztvevői a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem hallgatói és több helyi középiskola diákjai voltak Csíkszeredában, Romániában. A kutatás célja három kérdés megválaszolása volt: Mi a tanulók felfogása az autonóm tanulással kapcsolatban? Hogyan változnak ezek a felfogások a különböző oktatási szinteken? Milyen autonóm tevékenységeket végeznek a tanulók az angol nyelvtanulás során? A kérdőíves felmérés során kvalitatív és kvantitatív módszereket alkalmaztunk az adatok gyűjtésére és elemzésére. A kvantitatív adatelemzést SPSS statisztikai szoftverrel végeztük, míg a nyitott kérdések válaszainak kvalitatív tartalomelemzését végeztük el, azaz kulcsszavak, témák és fogalmak alapján próbáltuk meg azonosítani és csoportosítani a felmerülő mintákat, trendeket.

Eredmények

A **Likert-skála elemzés** kimutatta, hogy a középiskolások és az egyetemisták eltérően vélekednek az angol nyelvtanulás különböző aspektusairól.

Tanárok szerepe: A tanulók egyetértenek abban, hogy a jó tanár kulcsfontosságú szerepet tölt be a sikeres nyelvtanulásban. Különösen értékeli, ha a tanár segít azonosítani a nehézségeiket és támogatást nyújt, de inkább saját maguk szeretnék meghatározni a tanulási céljaikat és az egyes tevékenységekre fordított időt.

Visszajelzés szerepe: A visszajelzéseket nagyra értékelik, különösen fontosnak tartják, hogy lássák előrehaladásukat, ugyanakkor kevésbé kedvelik a rendszeres tesztek.

Tanulói függetlenség: A tanulók nagyra értékelik a függetlenséget. Szeretnek egyedül tanulni, tudják, mely területeken szeretnének fejlődni, világos céljaik vannak az angol nyelv tanulásával kapcsolatban, és önállóan keresik a megoldásokat problémáikra. Ezek az eredmények azt sugallják, hogy a tanulók jól meghatározott tanulási célokkal és stratégiákkal rendelkeznek.

Tanulói önbizalom: Bár a tanulók magabiztosnak mutatkoznak abban, hogy külső megerősítés nélkül is képesek felismerni, ha hibáztak, és képesek felmérni saját fejlődésüket, kevésbé biztosak nyelvtanulási készségeikben. Ez azt jelzi, hogy a célzott oktatási támogatás vagy stratégiaképzés tovább erősíthetné autonóm tanulási törekvéseiket.

Tanulási megközelítés: Az eredmények azt mutatják, hogy a tanulók nem kerülik a kihívásokat, és hasonló módon viszonyulnak az angolhoz, mint más tantárgyakhoz. Ezek az

eredmények arra utalnak, hogy a tanulók proaktív és magabiztos hozzáállással rendelkeznek a nyelvtanulás kihívásaihoz, és képesek függetlenül irányítani tanulási folyamatukat.

A keresztábra elemzés feltárta, hogy a tanulók önértékelésen alapuló nyelvi szintje és autonóm tanulással kapcsolatos attitűdjei között jelentős összefüggések vannak. Ezek az eredmények különbségeket mutatnak a kezdő, középhaladó és haladó tanulók nyelvtanulási megközelítéseiben és autonómia érzékelésében.

Hatékony nyelvtanulási módszerek ismerete: A kezdők 65.2%-a nem tudja, hogyan tanulja jól a nyelveket, míg a haladók 46.3%-a úgy véli, hogy igen. Ez azt jelzi, hogy a tanulók a nyelvi szint fejlődésével hatékonyabb nyelvtanulási stratégiákat alkalmaznak.

Jó tanár szükségessége a sikeres tanuláshoz: Mind a kezdők, mind a középhaladók nagyrésze úgy véli, hogy egy jó tanár nélkülözhetetlen a sikeres tanuláshoz, míg a haladók mindössze 36.6%-a osztja ezt a véleményt, ami magasabb önállóságot és autonómiát tükröz a haladó tanulók körében.

Saját módszerek az önértékelésre: A kezdők 60.9%-a nem rendelkezik saját módszerekkel a tanulásuk tesztelésére, míg a haladók 47.6%-a igen. Ez nagyobb nyelvtanulói autonómiát tükröz saját maguk értékelésében a magasabb nyelvi szinttel rendelkező tanulók körében.

Fejlesztendő területek ismerete: A kezdők 43.5%-a nem biztos abban, hogy mely területeken kell fejlődni, míg a középhaladók 61.8%-a és a haladók 67.1%-a tudja, hogy mely területekre kell fókuszálnia.

Az angoltanulás céljának világos ismerete: Míg minden csoport magas szintű tudatossággal rendelkezik arról, hogy miért van szüksége az angol nyelvre, a kezdők 48.1%-a alacsonyabb százalékot mutat a középhaladók (86.1%) és a haladók (86.6%) csoportjához képest. A magasabb nyelvi szintek tehát összefüggést mutatnak a tanulói szükségletek és motivációk világosabb megértésével.

Hibák felismerésének tudatossága: A haladók 74.4%-a felismeri, amikor hibát követ el az angol nyelvben, míg a kezdők 47.8%-a nem rendelkezik ezzel a tudatossággal. A középhaladók közel fele-fele arányban oszlanak meg ebben a kérdésben. Ez a tudatosság jelentősen fejlődik a nyelvi kompetencia növekedésével.

Írásbeli hibák önellenőrzése: A kezdők nagy többsége (69.5%) nem ellenőrzi és javítja saját írását, míg a haladók 56.1%-a igen. A középhaladók 40.9%-a nem vesz részt önellenőrzésben. Ez a tendencia azt jelzi, hogy az önellenőrzés gyakorlata a nyelvi kompetencia növekedésével fejlődik.

Tanárok segítségének előnyben részesítése: Az eredmények azt sugallják, hogy nyelvi szinttől függetlenül a tanári támogatás továbbra is fontos, bár különböző mértékben.

A keresztábla elemzésből kiderül, hogy a tanulók önértékelésen alapuló nyelvi szintjének növekedésével nő az autonómia és az önállóság érzése a tanulásban. A kezdők inkább a tanári útmutatásra támaszkodnak, míg a haladók nagyobb függetlenséget és önállóságot mutatnak a tanulási folyamatukban. Ugyanakkor a tanári támogatás preferenciája minden szinten jelentős, ami hangsúlyozza az oktatók szerepét az autonóm tanulói viselkedés fejlesztésében.

Az autonóm tanulási tevékenységek és az angol nyelvtanulási tervek tekintetében nincs jelentős különbség az egyetemisták és a középiskolások között. Mindkét csoport aktívan részt vesz különböző autonóm tanulási tevékenységekben.

A tanulók alacsony pontszámokat adtak az olyan állításokra, mint például „Óra előtt átismétlem az anyagot.” és „A tananyagban előírt tartalmak mellett előre elolvasok plusz anyagokat.”. Ezzel szemben magas pontszámokat kaptak az olyan állítások, mint „Audiovizuális anyagokat használok ahhoz, hogy fejlesszem a beszédemet.” és „Használok az internetet és különböző alkalmazásokat az angol nyelvtudásom fejlesztésére.”. Ezek az eredmények azt sugallják, hogy a tanulók inkább az audiovizuális és internet alapú tartalmakat részesítik előnyben nyelvi készségeik fejlesztéséhez.

Vizsgálva a **tanárok és diákok megosztott és egyéni felelősségeit különböző oktatási helyzetekben** úgy találtuk, hogy a középiskolások inkább a tanárokat tartják felelősnek a tanulási folyamat számos aspektusában, mint például az angoltanulás iránti érdeklődés ösztönzésében, a soron következő tanulnivaló meghatározásában, és az egyes tevékenységekre fordított idő eldöntésében. Az egyetemisták nagyobb mértékben ismerik el saját szerepüket, fejlettebb nyelvtanulói autonómiát mutatva.

Mindkét csoportnál a tanulás előrehaladásának biztosítása az órákon kívül főként a tanulók szerepének tekinthető. Az angoltanulás iránti érdeklődés ösztönzése és a kurzus céljainak meghatározása azonban továbbra is elsősorban a tanárok felelőssége marad. Bizonyos feladatok, mint a tanulók előrehaladásának biztosítása az órákon, az angol nyelv gyengeségeinek azonosítása, és az előrehaladás értékelése megosztott felelősségek.

Az oktatási szintek közötti átmenet során megfigyelhető az autonómia fejlődése, ami a tanulók egyre nagyobb önbizalmát és képességét tükrözi a tanulási tapasztalatok irányításában és értékelésében. Ez információval szolgál az oktatók számára a tanulók változó igényeiről

akadémiai pályafutásuk során, hangsúlyozva a felelősség fokozatos átruházásának fontosságát és az autonóm tanulási készségek fejlesztésére való ösztönzést.

A kvalitatív elemzés során nyert adatok mélyebb betekintést nyújtottak a tanulók személyes tapasztalataiba és véleményeibe az angol nyelvtanulással kapcsolatban. Az alábbiakban bemutatjuk a legfontosabb témákat és megállapításokat.

Angol nyelvhasználat kontextusai: A válaszadók többsége arról számolt be, hogy az angol nyelvet főként iskolai környezetben használja, de sokan említették az online kommunikációt, filmnézést és zenehallgatást is mint főbb nyelvhasználati területeket. Az online játékok és közösségi média platformok szintén népszerűek voltak az angol nyelv gyakorlásában.

Nyelvtanulási célok és kívánt nyelvi szintek: A tanulók különböző célokat tűztek ki maguk elé az angol nyelv tanulásában, általánosságban megfigyelhető, hogy mindenki magasabb szintre szeretné fejleszteni a nyelvtudását.

Motivációs ingadozások: A válaszadók többsége motivációs ingadozásról számolt be a nyelvtanulás során. A válaszok alapján megkülönböztethetünk olyan eseteket, amikor a tanulók vállalják a felelősséget a motiváció csökkenése miatt, illetve olyanokat, amikor a felelősséget külső tényezőknek (pl. a tanár személyisége) tulajdonítják.

Hatékony nyelvtanulási javaslatok: A tanulók számos javaslatot tettek a hatékony nyelvtanulási módszerekre vonatkozóan. Az audiovizuális anyagok használata, az interaktív tanulási tevékenységek és a gyakorlás mind népszerűek voltak. Többen hangsúlyozták a nyelvtanulás élvezetessé tételének fontosságát.

Következtetések

A kutatás eredményei megerősítik, hogy a nyelvtanulói autonómia fejlesztése többlépcsős folyamat, amely szorosan kapcsolódik a nyelvi kompetencia fejlődéséhez. Az oktatási stratégiáknak fokozatosan kell fejleszteniük az autonóm tanulói viselkedést, kezdve a strukturáltabb iránymutatással, majd egyre több független tanulási gyakorlatot bevezetve. Az eredmények azt is mutatják, hogy az oktatási szint növekedésével a nyelvtanulók nagyobb autonómiát és önállóságot mutatnak, de a tanári támogatás továbbra is fontos szerepet játszik minden szinten.

A jövőbeli kutatásoknak érdemes lenne feltárniuk az autonóm tanulás fejlesztésére irányuló konkrét oktatási beavatkozások hatását, valamint a kulturális és kontextuális tényezők szerepét az autonómia formálásában.